

О. ХЕНРИ
ЕДНА НОЩ НА ШЕХЕРАЗАДА
В НЮ ЙОРК

Превод от английски: Тодор Вълчев, 1977

chitanka.info

Филипс донесе вечерната поща на Карсън Чалмърз — в апартамента му до площад Медисън. Освен обичайната кореспонденция имаше два плика с една и съща чуждестранна марка. Единият съдържаха снимка на жена. Другият — едно безкрайно писмо, което Чалмърз четеше задълбочено дълго време. Писмото беше от друга жена, не тази на снимката; то бе пълно с отровни стрели, потопени в мед, с пера от подлички намеци за жената на снимката.

Чалмърз накъса писмото на стотици парченца и започна да изхабява скъпия си килим, крачейки напред-назад по него. Така се държи звяр от джунглата, когато то заключиш в клетка, и така се държи човек в клетка, когато го хвърлиш в джунглата на съмненията.

Лека-полека Чалмърз преодоля нервното си безпокойство. Килимът не беше вълшебен. По него можеха да се изминат само шестнадесет стъпки; но за три хиляди мили той бе безсилен да помогне.

Появи се Филипс. Той никога не влизаше; той неизменно се появяваше — като добре гресиран дух.

— В къщи ли ще вечеряте, сър, или навън? — попита той.

— В къщи — каза Чалмърз, — и то след половин час. — Той се заслуша мрачно в януарската виелица, в чиито ръце пустата улица се превръщаше в Еолов тромбон. — Почакай — спря той духа, който се готвеше да изчезне. — Когато се прибирах, видях в края на площада много хора, наредени в редици. Един се беше качил на нещо и говореше. За какво се редят тези хора там, какво чакат?

— Това са бездомници, сър — каза Филипс. — Стъпилият на сандъка се мъчи да ги настани някъде за нощуване. Хората се спират да го чуят какво говори и му дават пари. Като събере пари за няколко души, праща ги в някой пансион. Затова се и редят на редици: той ги отправя да пренощуват по реда, по който са дошли.

— Когато вечерята бъде готова — каза Чалмърз, — доведи някой от тези хора. Ще го покана да вечеря с мен.

— К-к-кой... — взе да заеква Филипс, което му се случваше за първи път.

— Вземи някого наслука — каза Чалмърз. — Гледай все пак да е горе-долу трезвен, а ако е и по-чистичък, то няма да навреди. Това е всичко.

Не беше в навиците на Карсън Чалмърз да играе ролята на Халифа. Но тази вечер обикновените средства против меланхолия се оказаха неефикасни. Нужно му беше нещо разюздано и необичайно, нещо по-остро, с арабски аромат, за да подобри настроението си.

След половин час Филипс беше изпълнил задълженията си като роб на чародейната лампа. Келнерите от ресторанта долу бяха изнесли изисканата вечеря. Масата, сложена за двама, блестеше весело на светлината на свещите с розови абажури.

И ето че Филипс, сякаш въвеждаше кардинал — или заловен на местопрестъплението крадец, — вкара зъзнещия гост, измъкнат от опашката на голтаците.

Такива хора обикновено биват наричани развалини; ако прибегнем тук до това сравнение, трябва да уточним, че този прокажен бе преживял пожар, за да изпадне до такова състояние. Дори сега някакво горене осветляваше неговите останки. Лицето и ръцете му бяха скоро умити — ритуал, за който Филипс бе настоял, в памет на жестоко погубените условности. Осветен от свещите, той беше като мръсно петно в красивата обстановка на апартамента. Болезнено бледото му лице бе обрасло почти до очите с брада, която имаше цвета на козината на червен ирландски сетер. Гребенът на Филипс напразно се бе мъчил да се справи с кестенявата коса, отдавна сплътсена и добила формата на шапка, която никога не се сваля. В очите му се четеше онази отчаяна, измамна дързост, която може да се види в очите на псе, притиснато до стената от мъчителите си. Закопчаното догоре палто беше оръфано, но този грях се изкупваше от яката на ризата, която се подаваше малко над него. Когато Чалмърз стана от стола си пред кръглата маса, гостът не се смути ни най-малко.

— Ако ми направите това удоволствие — каза домакинът, — ще ми бъде много приятно да вечерям с вас.

— Казвам се Плъмър — представи се скитникът с остър, дързък тон. — На ваше място аз бих искал да зная името на сътрапезника си.

— Тъкмо се готвех да ви се представя и аз — продължи Чалмърз някак припряно. — Казвам се Чалмърз. Моля, заповядайте.

Плъмър подви колене, за да даде възможност на Филипс да пхне стола под него. Изглежда, не за първи път сядаше на маса, която се обслужва от прислуга. Филипс поднесе аншуа и маслини.

— Браво! — изхриптя Плъмър. — Значи, ще имаме цяло меню, така ли? Чудесно, мой добри багдадски властелине. Аз съм вашата Шехеразада от глава до пети. Вие сте първият халиф с истински ориенталски аромат, на когото попадам тази зима. Какъв късмет! А бях четиридесет и трети на опашката. Тъкмо ги бях изброил и вашият желан пратеник пристигна и ме покани на угощението. Как ще предпочетете тъжната история на моя живот, господин Ал Рашид — глава по глава с всяко ястие или цялостно издание с кафето и пурите?

— По всичко личи, че не за първи път получавате такава покана.

— Познахте — кълна се в брадата на пророка! — отвърна гостът. — Ню Йорк е пълен с евтини харуналрашидовци, както Багдад — с бълхи. Поне двайсет пъти съм нападан заради историята на моя живот със заредено ястие, насочено в главата ми. Къде ще се намери човек в Ню Йорк, който да ти даде нещо току-тъй? Любопитството и благотворителността са равнозначни на строежа на блокове — и едното, и другото се заплаща. Мнозина са онези, за които ролята на халифа е свързана с първокачествено филе; но всички, без изключение, висят на главата ти, докато не измъкнат цялата ти автобиография заедно с бележките под линия, притурките и непубликуваните откъси. О, аз зная как да постъпвам, когато видя хранодарители насреща си в този Багдад върху метро. Удрям три пъти чело о асфалта и се подготвям да разправя врели-некипели. Казвам, че съм потомък на покойния Томи Тъкър, който е бил принуден да раздаде гласните си струни за едната каша.

— Аз не искам да ми разказвате живота си — увери го Чалмърз. — Казвам ви откровено, че само едно внезапно хрумване ме накара да покана на вечеря някой непознат. Няма да ви досаждам с излишно любопитство. Уверявам ви.

— Глупости! — възкликна гостът, справяйки се усърдно със супата. — Това няма никакво значение. Аз съм редовно ориенталско списание с червена корица и изрязани страници, когато халифа го няма. Знаете ли, ние, хората, които се редим на опашка за една постеля, си имаме нещо като ценоразпис за тези неща. Винаги се намират такива, които те спират и питат какво те е довело до толкова ниско стъпало. Срещу един сандвич и чаша бира аз им казвам, че причината е пиенето. Говеждо със зеле и чаша кафе възнаграждавам с историята за коравосърдечния работодател, изхвърлил работника си,

който е отсъствувал шест месеца по болест. А едно печено филе и двайсет и пет цента за пренощуване заслужават вече трагедията на магната от Уолстрийт, изгубил цялото си състояние и стигнал постепенно до дъното. Но на вас не зная какво да разкажа, защото за първи път се натъквам на такава трапеза. Знаете ли какво, господин Чалмърз, за това угощение ще ви разкажа истината за себе си, стига да имате желание да слушате. Но на нея ще повярвате по-трудно, отколкото на измислените истории.

Един час по-късно гостът се отпусна на стола с въздишка на задоволство. Филипс вече раздигаше масата, за да донесе кафето и пурите.

— Чували ли сте някога за Шерърд Плъмър? — попита гостът с особена усмивка.

— Спомням си това име — каза Чалмърз. — Беше художник, ако се не лъжа, и то доста известен до преди няколко години.

— До преди пет години — каза гостът. — След това потънах като олово на дъното. Аз съм същият този Шерърд Плъмър! Последния си портрет продадох за две хиляди долара. И повече не можах да намеря човек, когото да нарисувам, дори безплатно.

— Но как е възможно? — не се стърпя Чалмърз.

— Интересна работа — отвърна мрачно Плъмър. — И аз самият не мога да си я обясня съвсем. Известно време ми вървеше като по вода. Бях влязъл в богаташките среди и получавах поръчки отвред. И тогава започнаха да стават странни неща. Щом завърших някой портрет, хората идваха да го видят, но си шушукаха и се споглеждаха някак особено. Не след дълго разбрах каква е причината. Имах вродена способност да изписвам на лицето скритите черти на портретувания. Не зная как го правех — рисувах само това, което виждах, — но зная, че тази способност ме ликвидира. Някои от моделите ми се вбесяваха страшно и отказваха да вземат портретите си. Веднъж се заех с портрета на една много красива и известна дама от висшето общество. Когато го завърших, съпругът ѝ се спря пред него с особено изражение на лицето и на другата седмица подаде молба за развод.

Спомням си случая с един изтъкнат банкер, когото рисувах. Докато портретът му все още беше в ателието ми, дойде един негов познат и се втрени в нето. „Боже мой — възкликна той, — ама той наистина ли е такъв?“ Казах му, че приликата е доста точна. „За първи

път забелязвам това изражение около очите — каза той. — По-добре да сляза до града и да прехвърля сметката си в друга банка.“ И той наистина слезе в града, но банковата му сметка вече беше изчезнала заедно с въпросния банкер.

Не мина много време и останах без работа. Хората не искаха скритата им низост да излиза наяве. Човек може да ти се усмихва, да криви лицето си и да те мами, но портретът няма тази способност. Не можех вече да намеря никаква поръчка и се предадох. Известно време работих като художник във вестник, а после в литография, но и там си навлякох същите неприятности. Когато рисувах от снимка, на рисунката се появяваха черти, каквито не можеше да се видят на снимката, но според мен човекът положително си ги е имал. Клиентите, особено жените, започнаха да правят скандали и аз никога не се задържах дълго на една работа. И тогава за отмора и утеха започнах да облягам уморената си глава на гърдите на цар Алкохол. Много скоро се озовах на опашките за безплатно легло и започнах да глаголствувам за подаяние пред кухните. Неприятна ли ви е истината, о, халифе? Ако предпочитате, мога да пусна в действие противобедствената система на Уолстрийт, но за това е нужна поне една сълза, каквато, боя се, не мога да изтръгна след такава богата вечеря.

— Не, не — каза припряно Чалмърз, — вашият разказ много ме заинтригува. Всички ваши портрети ли разкриваха неприятни черти, или някои оставаха незасегнати от злощастната благословия на четката ви?

— Някои? Някои, да — отвърна Плъмър. — Обикновено децата, не малко жени, а и доста мъже. В края на краищата не всички хора са лоши. Щом хората са свестни, и портретите са свестни. Казах ви вече, не мога да обясня това нещо, само ви го разказвам.

На писалището на Чалмърз лежеше снимката, която бе получил същия ден от чужбина. След десет минути по молба на Чалмърз Плъмър вече рисуваше по нея пастелна скица. Един час по-късно художникът стана и се протегна уморено.

— Готово — прозина се той. — Прощавайте, че толкова се забавих, но ми беше интересно и се увлякох. Боже мой, колко съм уморен! Нощес не съм спал, не успях да получа легло. Струва ми се, че е време да си кажем лека нощ, о, повелителю на правоверните.

Чалмърз го изпрати чак до вратата и му пхна няколко банкноти.

— О, ще ги приема — каза Плъмър. — Всичко това влиза в падението. Благодаря. Благодаря също за прекрасната вечеря. Тази вечер ще спя на пух и ще сънувам Багдад. Дано когато се събудя сутринта, се окаже, че не е било сън. Сбогом, великолепни халифе!

Чалмърз отново закрочи неспокойно по килима. Крачеше колкото е възможно по-далеч от масата, на която лежеше пастелната скица. Два-три пъти понечи да се приближи до нея, но не. Виждаше сивите, златистите и кафявите щрихи, но около портрета се издигаше стена, изградена от неговите страхове, която го държеше на разстояние. Той седна и се помъчи да се успокои. После скочи и позвъни на Филипс.

— В нашия блок има един млад художник, господин Райнеман — каза той. — Знаеш ли в кой апартамент живее?

— На последния етаж, сър — отвърна Филипс.

— Иди го помоли от мое име да слезе за малко при мен.

Райнеман дойде начаса. Чалмърз се представи.

— Господин Райнеман — каза той, — на тази маса има малък пастелен портрет. Ще ви бъда благодарен, ако ми кажете мнението си за него — като изкуство изобщо и като портрет.

Младият художник пристъпи към масата и взе портрета. Облегнал се на креслото, Чалмърз се произвърна.

— Как го намирате? — попита бавно той.

— Като рисунка е великолепен — каза художникът. — Това е работа на майстор — смела, чиста и точна линия. Дори съм малко озадачен — от години не съм виждал пастелна работа, която поне да се доближава до тази.

— Лицето, човече, лицето на жената, какво ще кажете за него?

— Лицето е лице на ангел божи — каза Райнеман. — Може ли да попитам ко...

— Жена ми! — извика Чалмърз и завъртя изумения художник, започна да стиска ръката му и да го тупа по гърба. — Тя е на обиколка из Европа. Вземете тази скица, момчето ми, и направете по нея вашия шедьовър. За парите няма да говорим — това оставете на мен.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.